

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe $\frac{1}{2}$ an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl. Pentru România și străinătate 10 fr. la an. Manuscripte nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOII:

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERTIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a 2-a oară 5 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr. Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sunt a se trimite la adresa: „Minerva” institut tipografic în Orăștie (Szászváros).

„DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE!..”

ANDREIU MURĂȘIANU, 1848.

APEL

pentru sêrbarea de
3/15 Maiu.

În fruntea numărului seu de Martî (10 Maiu n.) «Tribuna» din Sibiiu publică un lung și călduros apel cătră publicul român din toate părțile, pentru a sêrba cu toată mareașia posibilă ziua de 3/15 Maiu.

Un sentiment de religiositate ne cuprinde sufletul, — zice între altele apelul, — gândindu-ne, prin cursul unui semi-secol, la modul cum s'au știut manifesta Români atunci (la 1848) și un cutremur ne sğudne ființa întreagă privind în jur și cumpênind în minte extrem de grava situație ce ni-s'a creat! Dar' din adâncul sufletului îndată rêsare schînștea nădejdei sfinte, care alungă întunerecul prezentului, și o tainică voce ne zice, cu glas mângăitor: *Înainte, căci veți învinge!*

Priviți numai la iobagii români, aserviți pământului, robi volniciei stăpânilor sei tirani și fanatici, cum au ridicat frunțele lor încreșite, când spiritul timpului 'i-a atins și cum au înălțat glasul lor puternic pretinzând libertate peste ruinele sistemului feudalistic.

Priviți-i cu cât curagiu aleargă ei la glasul conducătorilor sei luminați și cu câtă sete sorb cuvintele noului evangeliu al popoarelor, care șterge privilegiile și rupe cătușele, redând pe om demnității sale.

Ear' mai jos:

Astăzi, când orizontul nostru s'a întunecat așa de înspăimântător, ziua de 3/15 Maiu 1848 ne apare într'o lumină sfântă, pe care trebuie să o luăm cu atât mai virtos de călăuză a pașilor noștri, că ea este lumină aprinsă de neamul nostru în cele mai grele timpuri! La razele ei s'a arătat lumii, că suntem, că voim să fim și că vrednici de a fi suntem. La razele acestei lumini vedem *pilde mareașe de abnegațiune pentru neam, de eroism pentru dreptate și de martiriu pentru naționalitate și libertate!* La lumina acestei zile vedem cel mai strălucit exemplu de unire între frați și de legătură tare între popor, *dela opincă până la vâldică*, pentru apêrarea celor mai scumpe comori ale existenței noastre naționale!

Și astăzi, când aceleași comori ne sunt mai amenințate și mai atacate decât ori-când înainte, astăzi când căile funeste prevăzute de fior de părinții noștri, sunt bătucite deja de contrarii noștri, și când toate mijloacele puterii și toate apucăturile violenței sunt puse în aplicare contra existenței și ființei noastre naționale, și când împrejurările reclamă cu adevărat toate puterile vie ale națiunii la solidară lucrare de apêrare, — astăzi mai mult ca ori-și-când altă-dată ni-se cere ca să urmăm exemplele strălucite ale părinților noștri dela 1848!

Eatâ de ce ne ridicăm glasul, ca să apellăm, cu toată căldura, la toată suflarea românească, ca să se gătească cu tot sufletul și cu tot zelul, de a celebra în mod vrednic,

după-cum se cuvîne unui popor conștiin, memoria mareașei zile de 3/15 Maiu!

Apelul e scris de d-nii: Dr. Ioan Rațiu, George Popp de Băsești, Iuliu Coroian, Dionisiu Vaida, Dr. Teodor Mihali, Rubin Patîța și Dr. D. Ciuta.

CONVOCAREA

a d-unării dela Blaj.

În numărul seu de Mercuri, «Tribuna» publică apoi Convocarea însași a adunării dela Blaj, prin următoarele:

În vederea, că la 3/15 Maiu a. c. se împlinește o jumătate de veac dela mareașta adunare de pe „Câmpul-Libertății” a Românilor din 1848, în care s'a proclamat în mod sacru și solemn crezul nostru politic, pe care îl mărturisim și azi;

și în firma convingere, că răspundem unei dorințe generale, reclamate de opiniunea publică și sentimentul obștesc al poporului nostru:

Subscriși convocăm prin aceasta, la **Blaj, pe ziua de 3/15 Maiu 1898**

o adunare publică de popor

în scopul de a celebra în mod festiv memoria acestei epocale adunări a părinților și străbunilor noștri.

Și această convocare, deja în acel număr o subscriu peste 150 de Români: în frunte subscriitorii Apelului de mai sus, apoi cu 26 de frunțai din Munții-Apuseni, cu 66 subscrieri din Seliște, cu 43 subscrieri din Cluj și jur, cu 19 din Turda și jur, 11 din Micești și jur, și 12 din Teius și jur.

Printre convocători sunt avocați, proprietari, protopopi, preoți, clerici absoluți, și țărani.

Pregătirile în Orăștie. Pe Sâmbătă sara, presara zilei de 3/15 Maiu, în Orăștie e arangeată o serată declamatorică-teatrală.

Serata va avea loc în sala otelului „Csôszs”.

Să va deschide prin o declamațiune eroică potrivită pentru acest ținut, declamațiune în care se descrie cu multă mândrie »*Lupta de pe Câmpul-Pânii*» aproape de Orăștie, la 1479, luptă dată de Sași, Sécui și Români lui Batori, contra păgânilor Turci, în care Turcii apucaseră de-asupra și era pe-aci să fie biruința lor hotărîtă, când de-odată sosește ajutorul bănașan a lui Paul Chinezul, viteaz român cu luptaci români, și căzând ca un trânzet asupra păgânilor, îi sfârîmă și-i alungă și ridică crucea creștină la biruință peste semiluna păgânătății!

Lupta asta e foarte luminat descrisă de I. Nenițescu în poesia sa »Paul Chinezul», poezie luminată de un naționalism frumos și plină de învățături bune la adresa neamului. Declamațiunea acestei poezii prin dl Ioan Moșu va forma punctul întâi al seratei de Sâmbătă, încheindu-o cu o inspirată »invocare» din același autor.

Să va juca apoi piesa »Cârliani» prin următoarele persoane: Nicolae Buduran în rolul de Lionescu, student, Ion Silian în rolul lui Miron, căsătorit, George Gelmărean în rol de Terinte, tot căsătorit, Rozalia Trif în rola Domnicăi, soția lui Miron și Măruța Gelmărean ca Vochița, soția lui Terinte.

Tinera trupă de diletanți își dă toate silințele să se pregătească să joace cât se poate de bine.

La urmă dl Const. Baicu va preda canțoneta comică de Alexandri »Mama Anghelușă», ear' după representație va urma joc.

Avem cea mai bună nădejde, că toți Români din Orăștie, poporul nostru inteligent, care de atâtea-ori a dat dovezi că se știe însuflești pentru lucruri românești, culturale și naționale, apoi frumosul număr de meseriași cetățeni de frunte, și inteligența din loc, vor veni ca să ne vedem cu toții întruniți la un loc la o representație ce are o însemnătate și un înțeles deosebit!

Ear' mâne-zi, în 3/15 Maiu însuși, să vor sêrba parastase în amândouă bisericile românești, greco-orientală și greco-catolică, pentru odichna sufletelor eroilor noștri din 48!

Pregătiri în Balomir. Din Balomir ni-se scrie: În urma îndemnurilor bune și frumoase ce ni-s'au recomandat prin ziarele române, pentru a ne interesa de frumoasa sêrbare românească de 3/15 Maiu, locuitorii noștri din comuna Balomir fac pregătiri a sêrba această zi națională. După-ce bravul nostru preot Nicolau Suciua a descoperit poporenile însemnătatea numitei zile, prin o vorbire binemerită și simțitoare, un brav proprietar din comună, Ioan Adam I. Iacob, a rugat pe dl preot N. Suciua a servi și un parastas în memoria bravilor luptători naționali ce și-au vîrsat sângele pentru scumpă lor patrie și națiune la 1848. După parastas d-sa va da o pomână comună pentru toți locuitorii din comună, tot în scopul sus pomenit.

Ear' tinerimea va arangia în acea zi o petrecere de vară (Maial) în pădurea mică de lângă sat.

Astfel ziua însemnată pentru neamul nostru va fi sêrbătorită de poporul român din Balomir, în chip frumos.

Vestim cu o cale pe frații noștri din comunele vecine, că îi vedem bucuroși, cât de mulți, la petrecerea noastră, ca cu atât mai virtos mareaș se reușască.

Pregătirile în comitat. Și în celelalte părți în comitatul Hunedoarei, ziua să va sêrba cu posibilă frumșeță. La Hunedoara, precum aflăm, deja dela începutul sêptemânii s'au dat »parastase» bisericilor românești gr.-or și gr.-cat. și dnii parochi, protopopul gr.-cat. Ioan Pop și preotul gr.-or. George Oprea, le vor oficia în chip sêrbătoresc, încungiurați de întreg poporul în haine de sêrbătoare. Același lucru la Băița, în jurul Petroșenilor, în Zarandul întreg, și pretutindenea.

Așa e și frumos. Dorim să putem da rapoarte multe și pline de vești bune, ca dovezi că nu s'a stîns și nu e pe cale a se stînge în poporul nostru, însuflețirea lui față de treburile naționale și că lampa sfântă a mândriei naționale îi arde încă în inimă.

Pregătiri în România. La călduroasele apeluri făcute de comitetul central al »Ligei» din București, atât prin organul său »Liga Română» cât și de-adreptul în scris, în România e pregătită o mare mișcare națională pe ziua de 3/15 Maiu: să vor ținea întruniri publice, adunări mari, în toate orașale țerii, în frunte cu Bucureștii!

Cei mai măiestri și înflăcârați vorbitori vor rosti discurturi avântate, arătând mareașia zilei și însemnătatea manifestațiilor zilei.

Studentimea e în șirurile mișcării, peste tot locul studenții s'au constituit în comitete arangeatoare care pun în mișcare toată lumea, atât în Moldova cât și în Muntenia. Lumea va cutreera orașele și piațele lor cu stindarde naționale și cu muzici în frunte.

Sunt semne că ziua de Duminecă va fi o sêrbătoare națională și mai ales o demonstrație națională, de cele mai mareașe în toată România!

Să fie și la noi!

Rusaliile la Hațeg.

Adunarea Societății pentru fond de teatru român.

Êstan fraților noștri dela Hațeg le e dat a putea face din sêrbătorile sfințelor Rusalii, sêrbători culturale naționale, românești, așa precum anul trecut să făcuse la Orăștie.

Și avem toată buna nădejde că vor și face mândre sêrbători.

După-ce a luat înțelegere cu fruntașii români dela Hațeg, Comitetul Societății de teatru a finit la Brașov în 13/25 Aprilie o ședință, luând parte președintele Iosif Vulcan, vicepreședintele Virgil Onițiu, cassarul Valeriu Bologa și secretarul Vasilie Goldiș. S'a satorit programa adunării generale din Hațeg și, la dorința inteligenței române de acolo, s'au pus ca zile ale adunării: ziua întâi și a doua de Rusalii.

În aceeași ședință s'a raportat mai departe din partea secretarului, că Anuarul Societății, hotărît a să tipări în adunarea dela Orăștie, se află sub tipar și va apărea în curând, conținând schița istorică a societății până la adunarea din Brașov, ear apoi toate actele adunărilor generale începând de atuncea.

Dragostea pentru Maghiari.

Crește! Crește al naibii! Până și cei mai apropiați de ei, Austriacii, cu cari sînt legați snop, le dau tot mai multe semne de »dragoste». Partidele cele multe din dieta vineză se ceartă rêu și nu este lucru la care să le vezi mergând pe toate la un loc, dar' când vine în acea dietă vorba de Unguri, nu mai vezi decât o singură tabără: Nemți, Cehi, Poloni, Sloveni, Italiene, Români, toți-toți, lici-tează întru a le trage refecuri acestor copii rêsăfăți și încrezuți ai Impêrăției.

De curând a venit în desbatere în dieta vineză întrebarea că oare să se șteargă și la noi vămile pe bucate ori nu? Și, interesant, dieta mai mult a ocărit toată ziua la Unguri, decât a desbătut întrebarea pusă!

O foaie unguerească, »Bud. Hir.« se tângue asupra acestui lucru în chipul următor:

„In ședința de azi (5 Maiu), a dietei vieneză a fost la ordinea zilei, întrebarea se înceteze ori nu vămile pe bucatele ce vin din afară? Dar' în desbateri mai mult a venit înainte Ungaria și Fidovii! Pe Unguri i-au numit „betyári“, și au vorbit de „înstruire betyerească“ (asupra Austriei), au pomenit pe „Bánffy-baci“ și au adus în vorbă datorile (de bună samă nu puține) ale lui Kossuth. Și președintele n'a zis nici un singur cuvânt (de oprire) față de toate aceste vâtmări.

Ear' ca mâne același ziar frunțos maghiar, vorbind despre întrunirea la Pesta a delegațiilor (dieta Impărăției, stând din 60 deputați austriaci și 60 ungari), zice amarnic:

»Prietenii nostri austriaci fac excursiune la Pesta. Au căpătat invitare regească și în urma acesteia vor fi oaspeții nostri. Altă-dată (pană adecă nu se lățise »dragostea« față de Unguri așa tare, cum acum se lățește în urma îngâmării lor tot mai obraznice) dacă veneau, totdeauna căpătau și un prâz comun pe insula »Margit« unde prin vorbiri se laudau grozav unii pe alții. Acum însă, numai la masa regească se vor întâlni delegații austriaci cu cei maghiari, stând amestecați unii printre alții, ca cu atât mai rău s'î cadă fiecăruia maestreticul prânz!...

Așa e! Toată lumea cu nițică mândrie de sine și conștiință, simte azi o silă, o neplăcere, trebuind să stee fie chiar la un prânz, alătura cu fruntea nației maghiare! Căci prea s'au obrăznicit domnișorii ăștia, prea și-au dat arama pe față!

Nu mai noi Români, durere, par'că ne inuiem tot mai tare, slăbim tot mai mult, ne cuprinde acuși o teamă și se ne arătăm a noastră adâncă durere și scârbă față de acești tirani ai naționalității și drepturilor noastre firești...

Deșteaptă-te Române

și
nălță-ți lata frunte!

Spaima de foame!

— încetarea vâmlor pe bucate —

Toată lumea e îngrozită de urmările ce le-a avut anul trecut, cel așa de fioros și plin de potopuri pentru roada câmpurilor.

E acuși un an de când prețul bucatelor s'a îndoit așa ca peste noapte, ca prin minune, și nu mai scade.

În Italia în foarte multe locuri populația s'a răsculat, atacând magazine și oficiile de vâmi. Abia li liniștesc pe oameni într'un loc, cu puterea armată, și se răscolă într'altul.

În Spania deasemenea e revoluție aproape în toată țeara. Mulțimea se revoltă din privilegiul știrilor rele despre războiu, dar' mai ales pentru lipsa de bucate și sărăcia ce se lasă peste țară, mărită și îngreunată și prin războiul cu Americanii.

Dar' teama de urmările sărăciei economice se vèd bine și din măsurile neobicnuite ce și alte state, pânăcum netulburate, au luat din pricina asta. Și anume:

Francia și Italia au șters ori-și-ce vamă pe bucatele ce vin din alte țeri în țerile lor. Asta pentru-ca poporul se nu poată arunca la adresa statului vorba, că el, de dragul câștigului ce-l are din vâmi, ar fi îngreunând aducerea de bucate din afară, ori, prin acele vâmi, ar fi măbind încă și el prețul bucatelor. De aceea a șters ori-ce vamă!

Rusia, Spania și Statele-Unite din America, au oprit ori-ce fel de trecere mai departe a bucatelor peste graniță în alte țeri! Prin ce silește pe cei-ce au bucate să le fie aci la ei în țară, ca, de cumva ar fi mâne-poi-mâne lipsă mare în urma unui an, Doamne apără, earăși rău, — să fie bucate în magazine.

În România cea atât de bogată în bucate, încă mai sunt puține, ba chiar și uriașele magazine englezești din Londra, unde miile de corăbii engleze, adună bucate de pe tot pământul, azi sunt aproape goale!

De aci teama și luarea de măsuri neobicnuite, pomenite mai sus la cinci mari state.

La noi în Austro-Ungaria încă era vorbă, mai săptămâna trecută, se se șteargă vâmile, dar' ear' le-au lăsat, luându-se după Germania, care a zis că ea nu șterge vâmile, pentru-că prin asta numai tocmai neguștorii au dobândă cu cât nu plătesc vamă, dar' ei în schimb nu vreau să scadă prețul cu nimic, precum s'a dovedit în Italia și Francia, unde cu toate-că au șters vama, prețurile n'au scăzut, nici pânilor nu s'au mărit.

Măsura, zic, ar avea urmări bune, numai când în țerile vecine ar fi bucate de-ajuns. Dar' acum poți tot șterge vama, că nu vin bucate mai multe să se imbulzască unele pe altele, pentru-că nu-s de unde!

ȘTIRI POLITICE

Deșertarea Tesaliei grecești, ocupată cu trupe turcești după războiul de an, se începe totuși. La 29 Aprilie pleacă din Constantinopol trimișii puterilor pentru-ca să fie față la retragerea trupelor turcești din Tesalia. Grecia va plăti întâia rată din despăgubirea de războiu la 3 Maiu, a doua la 13 Maiu, a treia la 29 Maiu, a patra la 27 Iunie st. v.

Moștenitorii tronului român la Moscova. După-cum se scrie din Petersburg, Țarul Nicolae și Țarevna vor merge în August la Moscova, spre a fi de față la desvîlirea monumentului Țarului Alexandru II. și la punerea petrii fundamentale pentru monumentul Țarului Alexandru III. Cu acest prilegiu vor călători la Petersburg: Prințul de Wales, moștenitorul trenului englez, cu soția sa, moștenitorii tronului român, Ferdinand cu soția, și principele Ferdinand al Bulgariei cu doamna.

Unele foi unguerești din Pesta țin a ști, că Maiestatea Sa Impăratul, obosit de grijile domniei și sătul de neplăcerile din Austria, ar fi hotărât a se retrage dela Domnie, îndată după încheierea sărbătorilor iubileului Suu.

Archiducele Francisc Ferdinand, pe care însuși Monarchul îl instrucează și îl face cunoscut cu afacerile mari ale domniei, ar fi să-î urmeze în Tron.

Pe aiurea și pe la noi...

— Preferința măestrilor la popoare cu adeverat culte! —

În 6 Maiu Impăratul Wilhelm al Germaniei, într'un cuvânt de Tron, în fața putericei sale Diete, între altele a făcut pomenire cu multă cuviință despre clasa meseriașilor. Și-a arătat dorința prealaltă, ca legea cea nouă, ce se pregătește despre industrii, să se pună pe astfel de temeieri, ca această prea vrednică de stimă clasă (a meseriașilor), în urma nouei legi, să câștige puteri noi spre a putea sări în fața industriei mari (a fabricelor). Și într'adever noua lege spriginește foarte bine dezvoltarea lucrului de mână a industriașilor mici, făcându-î ușurați spre a străbate în lume și a fi căutat.

Și cine să gândește la aceste îmbunătățiri? Impăratul și guvernul unui popor, care are deja o industrie așa de puternică, că alte popoare ar fi fericite să aibă și numai pe jumătate așa!

Eată o mică arătare a stării de azi a industriei în Germania, cu o mică privire în trecut, spre a se vedea, din asemănare, dezvoltarea ei.

În 1878 singur în Prusia (afară de celelalte regate ce azi fac parte din marele Imperiu german) erau 6018 »Reuniuni de meseriași« cu 159.000 de membri! Dar' erau unele cercuri, ținuturi, unde nu erau Reuniuni deloc.

În 1896, după abia 18 ani, în aceeași Prusie numai, erau deja 7940 »Reuniuni« de meseriași, cu 225.000 de membri, ear' ținuturi în cari Reuniuni se nu să afe, nu mai erau deloc!

Și în fruntea tuturor acestor »Reuniuni«, stă cea »centrală« din Berlin, inima lor, care îndreptează, călăuzește și luminează tot mai mult căile tuturor.

Sunt pline acolo cetățile și satele de măestri. Prusia are 30 milioane locuitori. Între ei fiind deja 225.000 industriași, tot la 133 de locuitori cade un măestru! Așadar' și într'un sat de cel mai amărât, se zicem numai de 100 de familii, care și el are cam 500 suflete, în Germania să află 2—3 măestri!

Și totuși Impăratul și guvernul german, nu-s mulțumiți. Vor prin chiar lege prielnică, să ajute și mai mult dezvoltarea acestei clase a poporului!

De ne-om uita, în urma acestora, în jur de noi și în sinul poporului nostru: mare durere va trebui să ne umplă inimile! La noi trebuie să alergi zeci de sate cu lămpășul lui Diogene în mână, și nu vei da de câte un singur măestru român! Abia pe la margini de orașe câte unul sărac și nebăgat în samă! Ear' »Reuniuni« de meseriași, nu avem nici câte degete la o mână!

Da, pentru-că la noi, tocmai fiindcă nu înțelegem acest lucru cum să cade, fiecare om cu nițică prindere de a-și crește fiii, e orbit de dorința greșită de a face din ei »domni«, fără să se gândească la urmări,

că de prea multe-ori în loc de »domni« a crescut niște desnădejduți, împinși spre tel și fel de căi prăpăstioase, decumva nu la și mai rău. Precând ca măestru ori ca neguștor (asta și mai vârtos) și-l'ar fi fericit îndoit și de bine și de repede, decât pe calea »domniei«!

Treziți-vă părinți români, și îmbrățișați cu fii voștri meseriile și negoșul!

Războiul

între Spania și Statele-Unite.

Sămbăta trecută (7 Maiu) a sosit din Madrid știrea, că norocul ce l-au avut Americanii la Filipine (la marginile Asiei), nu l'ar mai avea și la Cuba, în apropiere de ei. După-ce au reușit să treacă pe uscat o trupă (cum am scris la »Ultime știri« în numărul trecut), cu care au dus răsculașii de pe Cuba mâncare, arme și munițiuni, ei au încercat și mai aproape de Havana (orașul întâi și întârit al Cubei) să treacă cu trupe pe uscat, dar' această încercare a fost respinsă de Spanioli cu mari pierderi pentru Americani.

Duminecă o telegramă din Gibraltar trimisă la Madrid, vestea, că flota spaniolă ar fi avut o ciocnire puternică cu flota americană în apele Mării-Atlantice, și că lupta ar fi avut un sfârșit norocos pentru Spanioli!

Marți: În jur de Monte-Cristo se aud bubuituri grozave și multe! Se crede că admiralul Sampson stă cu flota sa în luptă mare cu flota spaniolă. Știri despre mersul luptei ori despre învingere, nu sunt.

A sosit numai descrierea luptei dela Manila și Cavite, făcută de un general (admiral) american. El spunea că soldații spanioli au luptat cu o bravură rară, stând neînfricați în fața morții. De pildă, cei de pe corabia »Don Antonio« vedeau că corabia lor sfredelită de un glonț american, începe să se scufunde și era pe jumătate scufundată, și ei încă tot trăgeau cu tunurile asupra inamicului, până s'au scufundat toți de vii în mare!

Pușcau însă foarte rău Spanioli: În cele 2 ciasuri cât a ținut lupta, nici un glonț de tun de-al lor, n'a atins vre-o corabie americană! Toate treceau peste ele sau cădeau naintea lor. Așa s'a putut întâmpla la Manila și Cavite, să peardă Spanioli vre-o 7 corăbii și 700 de soldați, ear' Americanii nici un singur soldat. Americanii trag așa de bine cu tunul, că tot al treilea glonte nimereste! Asta e foarte mult!

Revoluția în Spania.

Din multe orașe ale țerii vin știri de războaie din pricina scumpetei celei mari și a aprinderii ce a cuprins mulțimea în urma știrilor rele despre războiu.

În orașul Ciudad Real au publicat statutul, pentru-că anarhiștii pun într'una foc și jăfuesc.

În orașul La Union răsculașii au dat foc casei orașului și tribunalului și spărgând temnițele, au slobozit pe toți robii!

FOIȚA „REVISTEI ORAȘTIEI“

„Vie ața“...

O luptă-i viața, deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor!

Pe sama cui? Ești un nemernic,
Când n'ai un țel hotărîtor!

Tu ai pe-ai ței. De n'ai pe nimeni
Te lupți pe sama tuturor!

E tragedie nălțătoare
Când biruiri luptacii mor,

Dar' sunt eroi de epopee
Când brațul li-e biruitor!

Ori-care-ar fi sfârșitul luptei
Să stai luptând căci ești dator!

Trăesc acei ce vor să lupte!
Ear' cei fricoși... se plâng și mor!

Cosbuc.

„Un gând frumos“.

— Răsunet —

Zarand, 30 Aprilie v. 1898.

Se împlinesc 50 de ani de când lanțurile iobăgăiei s'au sfărîmat, ear' glasul libertății a răsunet din piepturile celor 40.000 Români adunați pe „Câmpul-Libertății“: deci toți Români dela Tisa până la Nistru să sêrbeze ziua de 3/15 Maiu 1898!

Avem datorință sfântă, națională românească, să facem așa, deoarece ce nu există colț locuit de Români, care se nu ne reamintescă anul 1848, eternizat ici prin o cruce, colo prin o movilă, sub care sunt depuse spre odihnă vecinică osemintele părinților noștri peste cari au trecut zilele grele cu lupta pentru libertatea fiilor lor — a noastră!

Durere însă, că libertatea abia reînviată, slobozită din lanțuri, a ajuns earăși între — baionete!

Noi Români, dacă liberi am fi, în fiecare colț am înălța câte un altar sfânt, și acolo îngenuchiind ne-am închina în marea zi de 3/15 Maiu, pentru odihna scumpilor părinți căzuți pentru libertate!

„Murim mai bine 'n luptă cu glorie deplină
Decât să fim sclavi earăși în vechiul nost
pământ!“

a fost cuvântul lor.

Și ei și-au eluat libertatea!

Dar' au murit, și, mărturisim trist adever, când spunem lumii: părinții noștri, luptătorii neînfricoși dela anul 1848, azi nici chiar în morminte nu odichnesc liberi!

Nu, căci mormintele lor sunt străjuite și ferecate de străjari fărădelege, cari nu ne îngăduie a le săruta glia sfântă! Ear' libertatea mult dorită din țerile de sub Coroana Sfântului Stefan e mai ferecată în cătuși ca înainte cu 50 ani!

Voind să sêrbăm aniversarea a 50-a a anului libertății, n'aflăm alt asil decât — numai familia.

Nu numai familia, repet, deoarece ce adunările publice au devenit peste puțină, ear' biserica națională română, scutul de mii de ani al Românilor, unde ar trebui să ne adunăm mic și mare și dimpreună cu preoții cu crucea în frunte să înălțăm inimile și mințile noastre în rugăciuni pioase cătră D-zeul părinților noștri, rugându-î să odichnească în pace sufletele celor adormiți, cari și-au jertfit viața pentru libertate, ear' nouă să ne ajute ca prin vrednicie proprie să putem reînvia libertatea, — e sub paza celor puternici! Sabia lui Domicles atrîndă asupra-î!

Totuși: în ziua aceasta nici un Român adeverat să nu lipsească din biserică, să-și facă datorința sa acolo și apoi: să ne reînțorcem la vetrele noastre.

Aici în jurul căminelor sfinte, leagănul datinelor străbune a limbii naționale și a vir-

tuților strămoșești, să povestim fiilor și nepoșilor noștri, sfintele evenimente ale anului 1848!

Ziua se o petrecem în evlavie și trezvie; nu în risipe.

Din pungile noastre în ziua aceasta, să nu spesâm nici un crucer pentru lucruri trecătoare, (înțelegem a căror vrednicie nu am putea-o măsura într'u nimica), ci tot crucerul chivernisit prin înfătanare dela alte plăceri lumești, să-î jertfim pe altarul culturii noastre naționale, cultură atât de primejduită, doar' mai mult ca ori-și-când!

Români, din toate unghiurile, să jertfim de bună voie prinusul acestei zile, pentru un scop nobil: pentru ridicarea unui așezământ cultural-național, precum bine s'a propovedit în numărul trecut al româneștii noastre foi acesteia.

În chipul acesta, de sigur, vom reuși a face memorabilă ziua de 3/15 Maiu 1898!

Prin aceasta vom da dovadă lumii că'n piepturile noastre de aramă trăesc virtuțile celor adunați înainte cu 50 ani pe „Câmpul-Libertății“!

Tot Românul bun dară, sêrbeze deci ziua de 3/15 Maiu 1898 jertfind, cât numai poate, pentru cultura sa noțională, căci — cultura e libertatea noastră!

Crișanul.

Se mai adauge la aceasta și părerea cercurilor „înalte” numite „academice”, despre lipsa calificării preparandiale, că pe învățătorime o socotesc încă tot de „semicultă”, ba am auzit pe oamenii, cari ar trebui din oficiu să ne apere, pronunțându-se astfel E nedreptate însă a arunca cuiva în ochi aceea, la ce el nu-i de vină. Dar' cu atât mai virtuos trebuie recunoscut, că partea cea mai mare a învățătorilor lucrează cu o diligență mare întru cultivarea lor proprie. Și într'adevăr, care clasă lucră mai mult întru cultivarea sa, ca învățătorimea? Dar' și de altcun, nu este iertat a prețui așa de puțin cultura ce 'și-o câștigă învățătorimea de present în preparandii. Anii de preparandie de regulă sunt zilele muncii serioase și grele, și cultura generală ce 'și-o însușesc pedagogii pe lângă studiul carierei lor, nu e chiar așa de defectuoasă precum 'și-o închipuiesc unii.

Dar' întors, nici cultura academică nu are totdeauna acea importanță mare, care i-se atribue mai în toate locurile, și nu este ertat a prea prețui nici acea cultură generală, pe care o primesc tinerii la universitate. E de mirare, ce lipsă arată de multeori limbisticii, istoriografii, jurisprudenției și alții, la o întrebare cât de mică despre un fenomen sau semn natural. Ce de altcun la fiecare învățător popular să ia ca neștiință, aceea la ei nici nu se observă și numai de cât se apără: „că doară nu-i e specialitatea!” Golul ce există între cultura câștigată în preparandie și între cea din academiă nu e chiar așa mare, precum îl cred unii.

Fericiți sunt aceia, cari și-au câștigat cunoștințele de lipsă pe o cale mai ușoară, căci aceea ori-și-cine o va ierta, că cu mult mai puțină străduință proprie, tărie de voință și capacitate trebuie la aceea, că să ascultăm prelegeri și despre acelea să facem examen, decât prin propriul studiu să ajungi mai nănt! Autodidactul la tot cazul are lipsă de mai mare zel ca să poată învinge acele greutăți cari sunt împreunate cu autodidactia. Mai departe nu este iertat a lăsa neobservat aceea, că cunoștințele câștigate la universitate numai atunci sunt folositoare, dacă elevul lucră mai departe la cultivarea sa. Dacă neglijează aceasta, merge îndărăt și nu-i cu neputință, că un altul, pe care până aci l'a întrecut cu mult în știință, îl ajunge, ba poate îl și întrece. E drept, așa zic unii, că cunoștințele câștigate pe cale autodidactică, nici-odată nu sunt așa de luminate și sigure și în cele mai multe cazuri, poate au și dreptate, dar' oare, ori-și-care academic e într'adevăr totdeauna în curat și dispune ori-când cu toată siguranța de cunoștințele sale? (Va urma).

Mulțumită publică.

— „Ardeleni” —

Infloritorul institut de credit și de economii „Ardelena” din Orăștie, văzând lipsa cea mare ce o are biserica noastră gr.-or. română din comuna Balomir, s'a simțit îndemnat a face în favorul acestei biserici un marinos dar de 100 fl.

Comuna bisericească ajunsă azi în posesiunea sumei dăruite, aduce și pe această cale, cele mai ferbinți mulțumite Direcțiunii numitului institut, pentru nobila jertfă adusă bisericii noastre.

Balomir, Maiu v. 1898.

Comitetul parochial.

Mulțumită publică.

În urma unei colecte întreprinse de comitetul parochial gr.-or. al comunei Stăuini (filie la Mada), pentru a câștiga mijloace de a cumpăra un clopot nou la biserica din numita filie, au binevoit a contribui spre acest scop următorii prea stimați domni și buni creștini:

Anonim 1 fl. 50 cr., H. I. 50 cr., Nedescifrabil 50 cr., D. Colosi 40 cr., Segesváry József 50 cr., Iancu Iosif 50 cr., Nedescifrabil 50 cr., Colosi Basiliu 50 cr., Mihna József 30 cr., Hubanik József 50 cr., v. d. Segesvári József 50 cr., Enderst József 30 cr., Czeller János 20 cr., Nedescifrabil 50 cr., Ambrus Max 50 cr., Anger Ignác 20 cr., Enderst Ferencz 50 cr.,

Schlett Béla 20 cr., S. Vințan 20 cr., Dumitru Murar 50 cr., Ionuț Stanci 30 cr., Severin Maier 10 cr., Ioan Straja 1 fl., Simion Popa 30 cr., Nedescifrabil 40 cr., Segesvári Péter 20 cr., Bocănitei Petru I. Gaflea 20 cr., Nedescifrabil 20 cr., Nedescifrabil 50 cr., Costea Catalina 1 fl., Alex. Deac 1 fl., Petru Iancu 10 cr., Popa Ianos 1 fl., Oprea 50 cr., Ioan Borza 50 cr., Iosif Vințan 50 cr., Catalina Știrb 1 fl., George Ianc 50 cr., Iosif Dudaș 20 cr., Tamás Péter 50 cr., Aug. Blasian 1 fl., Gergely Iános 10 cr., Hirsch Anton 20 cr., Maria Vințan 10 cr., N. N. 20 cr., Roza Péter 10 cr., Toader Florea 10 cr., Bruseck József 20 cr., George Boldor 50 cr., Trestian Căluța 5 cr., Pavel Vraci 20 cr., Simion Deac 50 cr., Gergely András 30 cr., Tatter Ignác 20 cr., Haben Ferencz 10 cr., Dumitru Popovici 20 cr., George Bucuriștean 20 cr., cu totul 22 fl. 90 cr.

Primească pentru aceste marimoșe daruri sus înșirații donatori, cele mai călduroase mulțumite, în numele credincioșilor parochiei Stăuini.

Stăuini, în Aprilie 1898.

Comitetul parochial.

Pentru redacție responsabil: Petru P. Barițiu.

Bad Eröffnung.

Unterfertiger bringt hiemit zur Kenntniss, dass die Eiserne-Brücke über den Maros als auch über den Wildbach fertig sind, und daher am 15. Mai 1. J. das Bad Fördö-Gyógy eröffnet.

Um zahlreicher Besuch bittet

Hochachtungsvoll

Albert Brotschi,

Badepächter.

Deschidere de băi.

Subscrisul prin aceasta aduc la cunoștința on. public, că sfârșindu-se clădirea podului de fer peste Murăș și Valea-Geoagiului, **băile dela Geoagi se vor deschide** cu începere din 15 Maiu st. n. a. c.

Rugându-mă pentru numeroasă cercetare, semnez

Cu toată stima

Albert Brotschi,

(337) 1—2 arândator al băilor

Concurs

Pentru ocuparea unui post de practicant-comptabil la Asociațiunea de anticipațiune și credit „Hatiegana” în Hațeg, cu salar anual de 360 fl. v. a și eventual din venitul net remunerațiune sau tantiemă, încât o va statori adunarea generală ordinară.

Reflectanții au a-și așterne petițiunile până inclusive 25 Maiu 1898, instruite cu următoarele documente:

1. Atestat de botez și eventual stadiul obligămintului militar.
2. Atestat despre purtarea morală.
3. Atestat despre presenta ocupațiune.
4. Atestat școlar, că au absolvat cu succes bun la vre-o școală comercială superioară în patrie.
5. Cunoștința limbilor română și maghiară în vorbire și scriere.

Preferiți vor fi, cari au și praxă la vre-un institut de bani din patrie.

Din ședința direcțiunii Asociațiunii de anticipațiune și credit „Hatiegana” în Hațeg, ținută la 28 Aprilie 1898.

(330) 2—2

Direcțiunea

Calfă și învățăcel de prăvălie!

În prăvălia de manufactură a subscrierului se primește numai decât

⇒ o calfă tinere ⇐

precum și un învățăcel, care se cunoască limbile streine. Vor fi preferiți cei-ce vor avea cel puțin două clase gimnasiale.

(336) 2—

Ion Lazareiu

comerciant în Orăștie.

Moartea cloșanilor

(Felix Immisch, Delitzsch)

este materia cea mai bună pentru a otrăvi repede și sigur cloșani și șoareci.

Nu e vătămător oamenilor și animalelor de casă. Se capătă în pachete cu câte 30 cr. la farmacia: N. Vlad din Orăștie.

(331) 2—5

Baie de aburi, basen și vane în Orăștie.

= Strada Ferăriei 8. =

Proprietatea d-lui S. Birthler.

Încălzire centrală! Cea mai mare eleganță și comoditate! Cea mai mare curățenie! Aranjament pentru toate trebuințele! Prețuri ieftine!

În baie se întrebunțează numai apă de riu strecurată!

Toate conductele (aparatele), pentru a fi asigurate contra ruginii, sunt făcute din aramă roșie! Fiecare vană e provăzută și cu un **douche!**

PREȚURILE BĂILOR:

Abonament pentru 12 băi de abur . 5 fl. || O baie singuratică de abur . . 50 cr.
Abonament pentru 12 băi de vană . 4 fl. || O baie singuratică de vană . . 40 cr.

Ordinea de scăldat, în baia de aburi:

LUNI: —	VINERI: după prânz pentru dame.
MARȚI: după prânz pentru dame.	SĂMBĂTĂ: „ „ Doinni.
MERCURI: „ „ Domni.	DUMINECĂ a. m.: —
JOI: —	

Baia de vane stă la dispoziție atât pentru domni cât și pentru dame, tot numai în aceleași zile și în același timp, în care baia de aburi (după cum se arată mai sus).

Bilete și cărți de abonament se pot căpăta în însuși localul băii (Strada Ferăriei 8.), în prăvălia domnului F. F. Widmann și în cofetăria dlui J. Eisenburger.

Onoratul public este respectuos rugat prin aceasta, a onora baia mea prin întrebunțare numeroasă.

Cu toată stima:

(263) 14—26

S. BIRTHLER.

„ARDELEANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000

Circulație anuală: fl. 3.000.000. (293) 9—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;	4) cumpără și vinde marfuri și produse;
2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 1/2, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;	5) arândeaza și exarândeaza realități;
3) cumpără și vinde realități;	6) cumpără și vinde efecte publice;
	7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce afacere se poate rezolva și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1898.

Direcțiunea.